

Ls. 2.901/07.

We Lwowie, dnia 23. września 1907.

Alag 420

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesji przedstawił Sejmowi ponownie projekt ustawy, regulującej opiekę nad ubogimi, kalekami i nieuleczalnymi, z uwzględnieniem współdziałania funduszków powiatów i kraju w ponoszeniu kosztów tej opieki.

Wnieszkodawca :

Mat chowski

Syniewski, Ciuchciński, Skołyśzewski, Rayski, Lec, Tomaszewski, Staniszewski, Kleski, Maryewski, Pastor, Jahl, Fruchtman, Żardecki, Maiss, Kolischer, Buynowski, Jabłoński, Federowicz, Huza, Tarnawski, Oleśnicki, Mogiłnicki, Głabiński, Korol, Sala, Stądnicki, Michałowski, Vayhinger, Bednarski.

Uzasadnienie.

Ustawa państwowa z dnia 5. grudnia 1896 l. 222. Dz. u. p., normująca stosunki przynależności gminnej, zwiększyła jeszcze już i tak zbytne obciążenie gmin ciężarami, wynikającymi z obowiązku wyłącznego ponoszenia kosztów opieki nad ubogimi, do gminy przynależnymi. Jeżeli bowiem aż do czasu wejścia w życie tej ustawy, przynależność do gminy nabywało się przeważnie bądź przez urodzenie w gminie lub przyjęcie do gminy na podstawie uchwały rady gminnej i gdy to przyjęcie zawisłem było wyłącznie od dobrej woli właściwej rady gminnej; — ustawa z dnia 5. grudnia 1896 nadała wszystkim tym, którzy w pewnej gminie 10 lat przebywają, prawo żądania uznania przynależności ich do tej gminy.

Wskutek tego, w dniu 6. lutego 1897 niżej podpisany wnioskodawca, z uwagi na skutki, jakie ustawa z dnia 5. grudnia 1896 wyrzec musiała na fundusze większych gmin, uczynił wniosek o polecenie Wydziałowi krajowemu, ażeby po myśli §. 22. ustawy o przynależności z dnia 3. grudnia 1863 Nr. 105 Dz. u. p. przedłożył projekt ustawy o wykonywaniu opieki nad ubogimi, uwzględniając konieczność współdziałania w tej mierze funduszków powiatów i kraju.

Gdy atoli wniosek ten w ciągu ówczesnej sesji sejmowej nie doczekał się załatwienia, niżej podpisany wnioskodawca ponowił go w dniu 29. grudnia 1897. Na skutek tego ponowienia wniosku komisya prawnicza, której wnioski te Wys. Sejm przekazał w sprawozdaniu swem, przedłożonem Sejmowi na posiedzeniu z dnia 18. lutego 1898, uznając słuszność i aktualność sprawy, zakończyła wywód swój wnioskami treści następującej :

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby przedłożył jak najrychlej projekt ustawy o wykonywaniu opieki nad ubogimi i przy układaniu tego projektu rozważył, czy i w jakiej mierze, z uwagi na skutki, które ustawa z dnia 5. grudnia 1896 Nr. 222 Dz. u. p. na fundusze większych gmin wywarła i wywiera — współdziałania w opiece nad ubogimi z funduszków powiatów i kraju wprowadzić należy“.

Wniosek ten uchwalił Wysoki Sejm dnia 18. lutego 1898 r. Wskutek tej uchwały Wydział krajowy, chcąc zebrać daty i materiały do badań potrzebne, rozesłał w dniu 11. maja 1898 do wszystkich Wydziałów powiatowych i magistratów większych miast okólnik, w którym żądał wyjaśnień co do stosunków, jakie w danych gminach pod względem opieki nad ubogimi panują.

Sprawozdania nadesłane w ciągu najbliższych lat wykazały wprost rozpaczliwy stan opieki nad ubogimi. Okazało się, że gminy albo nie mogą z powodu braku funduszków, albo w ogóle nie chcą zajmować się opieką nad ubogimi; że powiaty absolutnie żadnej akcji w tym względzie nie rozwinęły, tak, że opieka nad ubogimi, prócz niedostatecznych wyników akcji we Lwowie i w Krakowie i może w kilku jeszcze większych miastach, wprost wcale wykonywaną nie jest.

Ten stan rzeczy skłonił Wydział krajowy do przedstawienia Sejmowi rezultatów tych studyów sprawozdaniem z dnia 11. czerwca 1901. Z obszernego tego sprawozdania wyjmujemy jeno kilka najbardziej charakterystycznych ustępów:

Projekt, jaki równocześnie przedkładamy — powiada Wydział krajowy — spełnić może zaledwie jedną część zadania, jakie spełnić powinny czynniki publiczne w dziedzinie opieki i niesienia pomocy ubóstwu. Projekt Wydziału krajowego zajmuje się tylko ubóstwem indywidualnem i to w ściśnionym zakresie pomocy osobom, które fizycznie nie są zdolne do podjęcia jakiegokolwiek pracy, — i Wydział krajowy zaznacza z naciskiem potrzebę akcji publicznej, skierowanej w celu powstrzymania włóczęgostwa i żebractwa przez organizację instytucji „stacyj zapopatrujących“, zmuszanie do pracy osób, które mogą, ale nie chcą pracować w instytucjach takich, jak kolonie poprawcze, domy przymusowej pracy, wreszcie w celu dostarczania pracy tym, którzy chcą i mogą pracować a zatrudnienia nie znajdują, przez system publicznych biur pośrednictwa pracy.

Wydział krajowy w projekcie swym pozostawia zorganizowanie opieki publicznej nad ubogimi na nienaruszonej zasadzie prawnej, t. j. na podstawie prawa przynależności do gminy. W przeciwstawieniu do ustawodawstwa innych krajów Monarchii (n. p. Austrii dolnej), które do załatwiania spraw opieki powołuje nowe jednostki administracyjne, t. zw. „okręgi ubogich“, Wydział kraj. spełnienie tych zadań opiera u nas w kraju na istniejącej organizacji czynników autonomicznych. Według projektu Wydziału kraj. powołaną zostaje jednostka autonomiczna miejscowa. t. j. gmina, wspólnie z równorzędnym czynnikiem, obszarem dworskim do spełniania zadań opieki. Siły intelektualne tej jednostki uzupełnia na miejscu współdziałanie czynników intelligencji miejscowej, w pierwszym rzędzie duchowieństwa, które z natury rzeczy powołane jest do działania w imię miłości bliźniego.

Niedostateczne zasoby materialne gmin i obszarów dworskich wspomóż zamierza projekt Wydziału krajowego przez powołanie do świadczenia wyższych i silniejszych jednostek autonomicznego ustroju t. j. powiatów i kraju. Projekt Wydziału krajowego zaznacza jednak wyraźnie, że przepisy ustawy nie powinny wpłynąć tamująco na rozwój dobroczynności prywatnej. Nie wątpi też Wydział krajowy, że i c. k. Rząd, który wielokrotnie o losy ustawodawczego uregulowania opieki nad ubogimi w Galicyi się zapytywał, zechce ze swej strony również ułatwić finansowe spełnienie zadań tej opieki publicznej.

Co do stozony budżetowej projektu, Wydział krajowy nie określił wówczas dokładnie terminu wejścia jego w życie, nie wykluczając myśli, że może nastąpić okres przejściowy, który posłuży do uporządkowania zasobów, jakie na cele w ustawie wskazane w kraju są, i do stworzenia zakładów i instytucji krajowych, o które działalność gmin na polu opieki nad ubogimi oprzećby się mogła.

Powyższe sprawozdanie Wydziału kraj. było przedmiotem grutownej dyskusyi w komisji administracyjnej, która uznając, że jest bardzo na czasie podjęcie przez Wydział krajowy myśli, wnioskami niżej podpisanego wnioskodawcy objętych i wystąpienie z projektem ustawy o zorganizowaniu opieki nad ubogimi,

sądziła jednak, że pierwiej powinna być utworzona dotacja krajowa funduszu ubogich, a dopiero po zebranych danych i doświadczeniach, należałoby użyć tego funduszu według przedłożonego projektu ustawy. Wskutek tego komisya administracyjna w dniu 2. lipca 1901 r. wniosła rezolucyę, polecającą Wydziałowi krajowemu, by utworzył fundusz opieki nad ubogimi, dotowany z funduszków krajowych w miarę możności budżetowej, otwierając ten nowy dział budżetu począwszy od r. 1902.

To sprawozdanie komisji spadło jednak z porządku dziennego.

Rzecz została poruszona ponownie w r. 1903 przez sejmową komisję sanitarną, która załatwiając sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Depart. V. uczyniła wniosek, iżby Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesji przedstawił ponownie Sejmowi projekt ustawy regulującej opiekę nad ubogimi, kalekami i nieuleczalnymi.

Sejm powziął 24. października 1903 r. uchwałę, zgodną z tym wnioskiem, wskutek czego Wydział kraj. w dniu 12. września 1904 do l. 113.601 przedstawił Sejmowi nowy projekt ustawy o opiece publicznej nad ubogimi, projekt, który w ogólnych zarysach był powtórzeniem projektu Wydziału krajowego, przedłożonego Sejmowi w r. 1901, który wprowadził jednak pewne zmiany w interesie ulżenia funduszom powiatowym i funduszowi krajowemu, obciążonym innymi wydatkami. Projekt ten obejmował również tworzenie krajowych, powiatowych lub gminnych zakładów dla nieuleczalnych.

To przedłożenie Wydziału krajowego było przedmiotem dłuższych dyskusyj w komisji administracyjnej, atoli z powodu zasadniczej różnicy zdań w tej komisji nie podobna było doprowadzić do porozumienia. Formalnych uchwał komisya podobno nie powzięła, gdy jednakowoż większość komisji chciała nad tym projektem przejść do porządku dziennego. referent tej sprawy pos. Jabłoński złożył referat, który powierzono posłowi Torosiewiczowi. Komisya nie przedłożyła jednak Sejmowi żadnego sprawozdania w tej mierze.

Oprócz tego sprawa dobroczynności publicznej poruszana była w ostatnich latach w Sejmie przy rozmaitych okolicznościach, a to:

wnioskiem p. Maryewskiego z 8. października 1903, żądającym zbadania sprawy ewentualnej budowy sanatoryj krajowych dla gruźliczo chorych, ze względu na szkody, wyrządzane przez gruźlicę najuboższej warstwie ludności, pozbawionej środków na skuteczną kuracyę;

wnioskiem p. Maryewskiego, zgłoszonym w jesiennej sesji r. 1904, z żądaniem założenia domów przymusowej pracy i kolonii rolniczej poprawczej dla skazańców i małoletnich przestępców;

wnioskiem p. Merunowicza, zgłoszonym 10. października 1905. żądającym utworzenia funduszu specjalnego krajowego na cele wychowawcze dla dzieci opuszczonych i moralnie zaniedbanych i na cele innych zakładów humanitarnych dla ubogich dzieci;

sprawozdaniem Wydziału krajowego i komisji administracyjnej we wrześniu, względnie w październiku 1905 r. przedłożonem Sejmowi, co do wprowadzenia w życie krajowego funduszu sierociego;

sprawozdaniem komisji sanitarnej, przedłożonem dnia 6. listopada 1905 w przedmiocie wniosku p. Marsa co do zakładania przytułkowych domów dla kalek, ubogich starców i uzdrowieńców;

sprawozdaniem komisji gminnej z powodu petycji Wydziału powiatowego w Stryju i innych o zmianę przepisów, normujących obowiązki gmin co do utrzy-

mywania uboższych i niezdolnych do pracy, i postępowania z rekonwalescentami nieuleczalnymi chorymi, którzy nie mogą pozostawać w szpitalach.

To ostatnie sprawozdanie, podnosząc również ujemne skutki ustawy o przynależności z 5. grudnia 1896 na fundusze gminne, zakończone zostało poleceniem Wynziałowi krajowemu, ażeby petycyje dotyczących Wydziałów powiatowych zbadał i odpowiednie sprawozdanie, względnie wnioski Sejmowi na najbliższej sesji przedstawił.

Z wykazanego powyżej stanu rzeczy wynika, że sprawa uregulowania opieki nad ubogimi dotychczas stanowczo nie została załatwioną. Wynika jednakowoż także ze wszystkich sprawozdań i wniosków powyżej przytoczonych, że tak Wydział krajowy jak i wszystkie bez wyjątku reprezentacye gminne i powiatowe, jak niemniej komisye: prawnicza, gminna, administracyjna i sanitarna, uchwalając w różnych czasach i przy różnych sposobnościach swe wnioski, przedstawiały zgodnie Sejmowi jednomyślne zdanie, że gminy a szczególnie większe miasta są pod tym względem niesłusznie nad miarę obciążone, że szkoda spełniania przez gminy ich społecznych i kulturalnych zadań i że szkoda sprawy samej, gdyż gminy nie są w możności podołać zadaniu należytego opiekowania się ubogimi, kalekami, starcami, nieuleczalnymi i t. p. osobami, potrzebującymi pomocy społeczeństwa, nie mogącymi utrzymać siebie i najbliższych członków swej rodziny, którym zaopatrzenie pewne dać są zobowiązane.

Równocześnie inne kraje koronne, jak Morawy, Austria dolna, Styrya i inne kilkakrotnie zajmowały się uregulowaniem tych spraw i uchwały ustawy wymagające od funduszów powiatowych i od funduszu krajowego współdziałania w ponoszeniu tych ciężarów.

Wiece miast, które w ostatnich latach kilkakrotnie w Wiedniu się zbierały, dały również wyraz konieczności pociągnięcia do współdziałania funduszu krajowego i gminnych i przedstawiały w sposób nader przekonywujący, że uregulowanie sprawy opieki nad ubogimi jest nieodzownem, jeżeli gminy mają podołać tym zadaniom, jakie na nie ustawodawstwo wkłada.

Gdy w końcu sanacya finansów krajowych nie schodzi z porządku dziennego programu politycznego Rządu i stronnictw miarodawczych w parlamencie; gdy zasada, iż fundusze krajowe i powiatowe winny przyjść z pomocą gminom w ponoszeniu kosztów opieki nad ubogimi jest powszechnie uznana jako słuszna i sprawiedliwa — przeto sądzą podpisani, popierający wniosek, że jest na czasie sprawę ponowić i wezwać Wydział krajowy, ażeby zbadawszy dotychczasowe projekty, zastanowił się nad tem, czy i jakiej zmianie one uleść mają i na najbliższej sesji sejmowej wnioski swe Sejmowi przedstawił.

